

УДК: 330.341.1:658:621(477)

Ю. М. Краснокутська,
аспірант, асистент кафедри обліку та аудиту
Запорізького національного університету

НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

У статті досліджено методичний підхід та проведено аналіз сучасного стану підприємств машинобудівної галузі. Обґрунтовано необхідність формування стратегії, орієнтованої на інновації.

Ключові слова: стратегія, економічний аналіз, методичний підхід, інновація, підприємства машинобудування.

Ю. Н. Краснокутская
**НЕОБХОДИМОСТЬ ФОРМИРОВАНИЯ
СТРАТЕГИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ
ПРЕДПРИЯТИЙ МАШИНОСТРОЕНИЯ**

В статье исследован методический подход и проведен анализ современного состояния предприятий машиностроительной отрасли. Обоснована необходимость формирования стратегии, ориентированной на инновации.

Ключевые слова: стратегия, экономический анализ, методический подход, инновация, предприятия машиностроения.

Y. Krasnokutskaya
**NECESSITY OF STRATEGY INNOVATION
OF ENGINEERING COMPANIES**

In the article an investigational methodical approach and the analysis of the modern state of enterprises of machine-building industry are conducted. Need of forming of the strategy oriented to an innovations is shown.

Key words: strategy, economic analysis, methodical approach, innovation, enterprises of machine-building industry.

Постанова проблеми. Інноваційна стратегія повинна враховувати тенденції розвитку науки і техніки, прогнози можливого оновлення технологій та продуктів, оцінювати можливість підприємства щодо створення і впровадження нововведень з огляду на поточний та прогнозований стан ринкового середовища, а також конкретизувати цілі й методи їх застосування.

Більшість підприємств у процесі своєї виробничої діяльності зайняті вирішенням цілого комплексу завдань, первинним серед яких є максимізація фінансового результату. Вторинні цілі визначаються пріоритетними напрямками діяльності підприємства, що забезпечують досягнення основної мети. Вони залежать від технологічного циклу функціонування підприємства і розв'язання інших проблем, пов'язаних з його діяльністю. Окрім того, підприємство ще має побічні цілі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Формування стратегії перш за все є об'єктом наукових досліджень в економіці. Вагомий внесок у вивчення цього питання зробили українські вчені: Білопольський М. Г., Ландик В. І., Романюк Л. М. та ін. Серед іноземних дослідників можна виділити таких, як Ансофф І., Боумен К., Кемпбел Д., Мінцберг Г., Томпсон А., Фатхутдінов Р.

Мета статті полягає в дослідженні сучасного стану підприємств машинобудівної галузі та обґрунтуванні необхідності формування стратегії, орієнтованої на інновації.

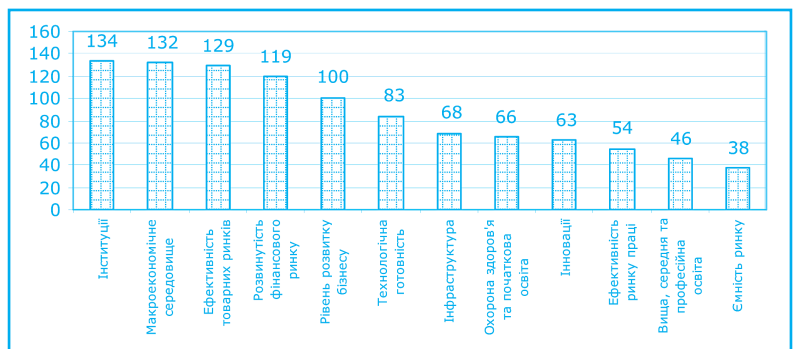
Основні результати дослідження. За даними останнього звіту Всесвітнього Економічного Форуму про глобальну конкурентоспроможність 2010–2011 рр., Україна посіла лише 89-е місце серед 133 країн проти 82-го місця у 2009–2010 рр. та 72-го – у 2008–2009 рр. (рис. 1).

Динаміку погіршення рейтингу України за підіндексом «Інновації» та його складових наведено в табл. 1, дані якої показують, що у 2011 р. наша країна за індексом інновації посіла 63 місце проти 62-го – у 2010 р. та 52-го – у 2009 р. Гіршою на 5 пунктів стала також інноваційна спроможність України порівняно із 2010 р. і на 6 пунктів – порівняно із 2009 р.

За індексом «Взаємозв'язки університетів із промисловістю у сфері ДіР» Україна у 2011 р. посіла 72 місце проти 64 місця у 2010 р. і 49 місця у 2009 р. На 27 пунктів знизився рейтинг України у 2011 р. порівняно із 2010 р. і на 68 пунктів порівняно із 2009 р. за індексом «Державні закупівлі новітніх технологій і продукції».

Індекс економіки знань визначає результативність науково-технологічної сфери та формується із 4 підіндексів: економічний та інституційний режим для інновацій; інноваційна система; освіта та професійні навички населення; інформаційно-комунікаційна інфраструктура (табл. 2). Дані табл. 2 засвідчують, що за індексом «економіки знань» Україна займає 51 місце. За підіндексом «Економічні стимули та інституції» вона на 80 місці; за підіндексом «Інноваційна система» – на 56-му, за підіндексом «Інформаційно-комунікаційна інфраструктура» – на 62-му й лише за підіндексом «Освіта і людські ресурси» – на 26 місці, випередивши Туреччину, Росію, Польщу, Ізраїль та Румунію.

Аналіз даних табл. 1 і табл. 2 спонукає до висновку про необхідність розвитку стратегії на основі інноваційного спрямування.

Рис. 1. Рейтинг України за 12 складовими Глобального індексу конкурентоспроможності у 2010–2011 рр.
Джерело: Складено за даними звіту Всесвітнього Економічного Форуму про глобальну конкурентоспроможність

Таблиця 1

Підіндекс «Інновації» та його складові для України у 2008-2011 рр.

Показник	2008–2009		2009–2010		2010–2011	
	рейтинг серед 134 країн	бал (1–7)	рейтинг серед 133 країн	бал (1–7)	рейтинг серед 134 країн	бал (1–7)
Інновації	52	3,4	62	3,21	63	3,11
Інноваційна спроможність	31	3,8	32	3,7	37	3,5
Якість науково-дослідних інститутів	48	4,2	56	3,9	68	3,6
Видатки компаній на дослідження і розвиток (ДІР)	52	3,3	68	3,0	69	3,0
Взаємозв'язки університетів із промисловістю у сфері ДІР	49	3,6	64	3,5	72	3,5
Державні закупівлі новітніх технологій і продукції	54	3,7	85	3,3	112	3,1
Наявність учених та інженерів	54	4,4	50	4,4	53	4,3
Кількість патентів, отриманих у США (на 1 млн. населення)	65	0,3	64	0,5	64	0,4

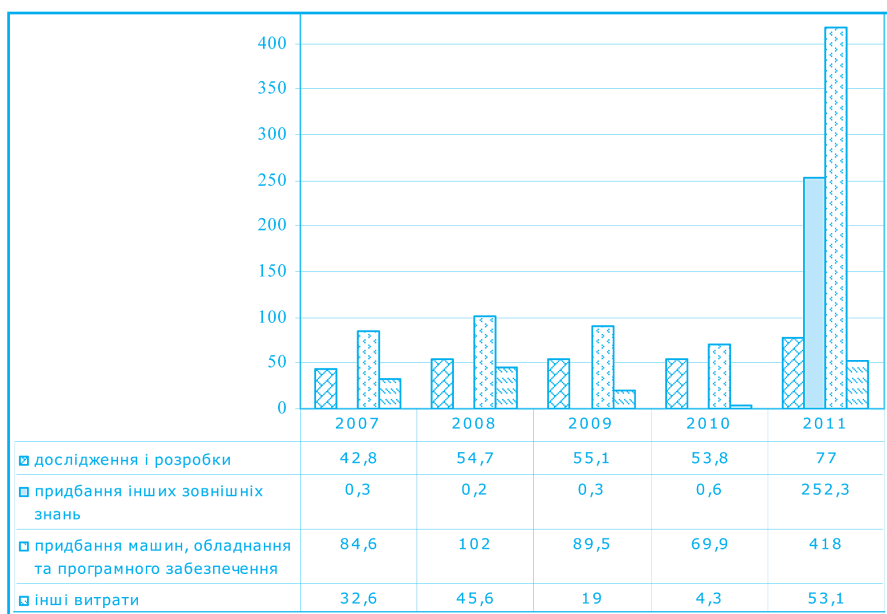
Джерело: Складено за даними звіту Всесвітнього Економічного Форуму про глобальну конкурентоспроможність

Таблиця 2

Індекс економіки знань: Україна та деякі країни Європи у 2009-2010 рр.

Країна	Індекс економіки знань	Місце країни в рейтингу	Місце країни за складовими індексом (підіндекси)			
			Економічні стимули та інституції	Інноваційна система	Освіта і людські ресурси	ІКТ
Данія	9,52	1	2	5	1	9
Швеція	9,51	2	8	2	7	2
Фінляндія	9,37	3	10	3	3	16
Великобританія	9,10	7	12	11	15	6
Німеччина	8,96	12	14	18	19	5
Естонія	8,42	21	20	36	22	12
Ізраїль	8,01	26	26	9	42	39
Чехія	7,97	28	27	31	24	34
Литва	7,77	31	31	45	17	29
Польща	7,41	37	37	38	29	42
Румунія	6,43	47	45	60	48	54
Україна	6,00	51	80	56	26	62
Росія	5,55	60	127	41	38	54
Туреччина	5,55	61	44	55	87	75
Казахстан	5,05	72	70	92	39	79
Білорусь	4,93	73	137	58	30	80

Джерело: Складено за даними звіту Всесвітнього Економічного Форуму про глобальну конкурентоспроможність

Рис. 2. Витрати підприємств Запорізького регіону за напрямками інноваційної діяльності у 2007-2011 рр.

Джерело: Складено автором на основі [1]

Інноваційна діяльність залежить від витрат на дослідження і розробки, придбання інших зовнішніх знань, а також машин, обладнання та програмного забезпечення.

Проаналізуємо зазначені фактори в розрізі Запорізького регіону (рис. 2). Дані рис. 2 показують, що у 2011 р. на підприємствах Запорізького регіону істотно зросли витрати на дослідження і розробку, придбання інших зовнішніх знань, купівлю машин, обладнання, програмного забезпечення та інші витрати, що збільшило частку підприємств, які займалися інноваціями.

Питому вагу підприємств Запорізького регіону, які здійснювали інноваційну діяльність у 2007–2011 роках, наведено на рис. 3. Там показано, що впродовж цього періоду майже вп'ятеро зросла частка підприємств, які займалися інноваціями. У 2011 р. цей показник збільшився порівняно із 2009 р. на 20,6%, із 2008 р. – на 18,7% і порівняно із 2007 р. – на 16,8%.

Дані про упровадження інновацій на промислових підприємствах України у 2007–2011 рр. наведено в табл. 3 [2, с. 110]. Як видно із табл. 3, у 2011 р. зросла питома вага підприємств, що застосовували інновації, на 1,3%. Збільшилася також кількість підприємств, що впроваджували нові технологічні процеси – на 467 од., серед них 38 од. використовували маловідходні та ресурсозберезувальні технології. Зросла і кількість інноваційних видів продукції – на 830 од.

Дані табл. 3 показують стрімке зростання у 2011 р. питомої ваги підприємств області, що впроваджували інновації (рис. 4).

Інноваційна діяльність промислових підприємств Запорізького регіону (табл. 4) у 2011 р. також характеризується зростанням частки підприємств, що впроваджували інновації, – до 18,3% порівняно із 4,6% у 2010 р., 6,3% – у 2009-му, 8,6% – у 2008-му та 10,8% – у 2007 р.

Кількість підприємств, що впроваджували нові технологічні процеси, у 2011 р. зросла порівняно із 2010 р. на 339 од., або у 3 рази, порівняно з 2009 р. – на 375 од., або у 3,79 раза, порівняно із 2008 р. – на 252 од., або у 2 рази, і порівняно із 2007 р. – на 275 од., або у 2,18 раза. Збільшилося також число підприємств, що застосовували маловідходні та ресурсозберезувальні технології, а також тих, що виробляли інноваційну продукцію.

Збільшення питомої ваги підприємств Запорізького регіону, що займалися інноваціями, у 2011 р. пов'язано насамперед із необхідністю здійснення інноваційної діяльності такими провідними підприємствами Запорізького регіону, як ВАТ «Мотор Січ», ВАТ «Запорізький завод високовольтної апаратури», ПАТ «Запоріжтрансформатор» та ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод».

Висновки. У системі управління підприємством важливу роль відіграє стратегія інноваційного розвитку, яка спрямована на підвищення ефективності його функціонування. Результати аналізу інноваційної діяльності підприємства використовуються при формуванні його різних інноваційних стратегій [3].

Процес створення, освоєння і використання технологічних інновацій досить тривалий. Тому при інтегральній оцінці впливу виробничої диверсифікації на кінцеві результати діяльності підприємства використовуються не стільки приватні критерії, засновані на фінансових оцінках, скільки узагальнені критерії, засновані на розрахунку інвестиційних показників, насамперед чистого дисконтованого доходу і ряду інших параметрів.

При створенні технологічних інновацій тривалість виробничого циклу може перевищити тривалість періоду аналізу. Тому в цьому випадку орієнтація на параметри оборотності як узагальнені критерії оцінки ефективності діяльності підприємства неприпустима. Водночас, параметри оборотності можуть використовуватися при створенні складної наукомісткої продукції. У цьому разі у підприємства нарастають витрати в незавершеному виробництві, і з формальних позицій коефіцієнти оборотності є мінімальними.

Після завершення виробничого циклу відбувається реалізація наукомісткого об'єкту, і на розрахунковий рахунок наукомісткого підприємства надходить виручка від реалізації продукції.

Література

1. Упровадження інновацій на промислових підприємствах Запорізького регіону [Електронний ресурс] // Наука та інновації / Головне управління статистики в Запорізькій області. – 28 квітня 2012 р. – Режим доступу : http://www.zp.ukrstat.gov.ua/images/stories/Innovaz_vnedren_2011.pdf
2. Наукова та інноваційна діяльність (1990–2011 рр.) [Електронний ресурс] // Наука і інновації / Державна служба статистики України. – 26/04/112. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Минцберг Г. Школи стратегій. Стратегическое сафари: экскурсия по дебрям стратегий менеджмента / Г. Минцберг, Б. Альстренд, Д. Лэм-пел. – СПб. : Питер, 2001. – 336 с.
4. Лавріненко Ю. М. Інноваційний розвиток аграрної економіки / Ю. М. Лавріненко // Теорія і практика сучасної економіки : матеріали X міжнар. наук.-практ. конф. – Черкаси : ЧДТУ, 2009. – Т. 1. – С. 109–111.
5. Інноваційні активності [Електронний ресурс] // Наука та інновації / Головне управління статистики в Запорізькій області. – 28 квітня 2012 р. – Режим доступу : http://www.zp.ukrstat.gov.ua/images/stories/Innovaz_aktivnost_2011.pdf

Стаття надійшла до редакції
16 червня 2012 року

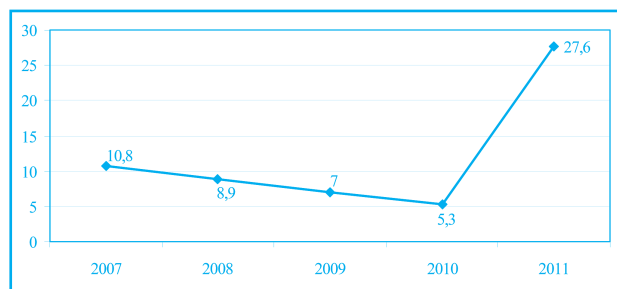

Рис. 3. Питома вага підприємств Запорізького регіону, що займалися інноваціями у 2007–2011 рр., %

Джерело: Складено автором на основі [1]

Таблиця 3
Упровадження інновацій на промислових підприємствах України у 2007–2011 рр.

Рік	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Упроваджене нових технологічних процесів	у т.ч. мало-відходні, ресурсозберігальні	Освоєно виробництво інноваційних видів продукції	з них нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2007	11,5	1419	634	2526	881	6,7
2008	10,8	1647	680	2446	758	5,9
2009	10,7	1893	753	2685	641	4,8
2010	11,5	2043	479	2408	663	3,8

Джерело: Складено автором на основі [4]

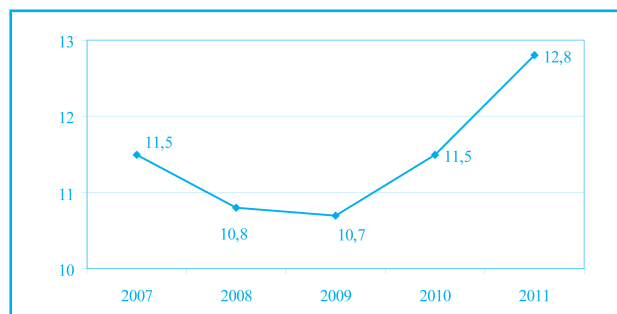

Рис. 4. Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %

Джерело: Складено автором на основі [1]

Таблиця 4
Упровадження інновацій на промислових підприємствах Запорізького регіону, тис. грн.

Рік	Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	Упроваджене нових технологічних процесів	у т.ч. мало-відходні, ресурсозберігальні	Освоєно виробництво інноваційних видів продукції	з них нові види техніки	Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %
2007	10,8	234	33	109	60	6,6
2008	8,6	257	35	148	77	8,3
2009	6,3	134	33	132	69	4,2
2010	4,6	170	21	114	48	3,1
2011	18,3	509	52	619	97	3,2

Джерело: Складено автором на основі [4]

ІНТЕРНЕТ-ХОЛДІНГ
ІНСТИТУТУ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

56 веб-ресурсів

www.SOSKIN.info